

‘Dit boek van de visionaire architect van de Transitie-beweging is er een dat je moet lezen, en wel ‘onmiddellijk’. Meer en meer piekolie-specialisten zijn ervan overtuigd dat we zeer weinig tijd hebben om veerkracht te ontwikkelen in onze gemeenschappen voordat de laatste energiecrisis losbarst. Deze zou een dringend onderwerp moeten zijn voor alle mensen die bezorgd zijn om hun kinderen, en voor allen die hopen dat er na het olietijdperk een levensvatbare toekomst bestaat voor de menselijke beschaving.’

– Jeremy Leggett oprichter van Solarcentury en SolarAid, en auteur van *The Carbon War* en *Half Gone*

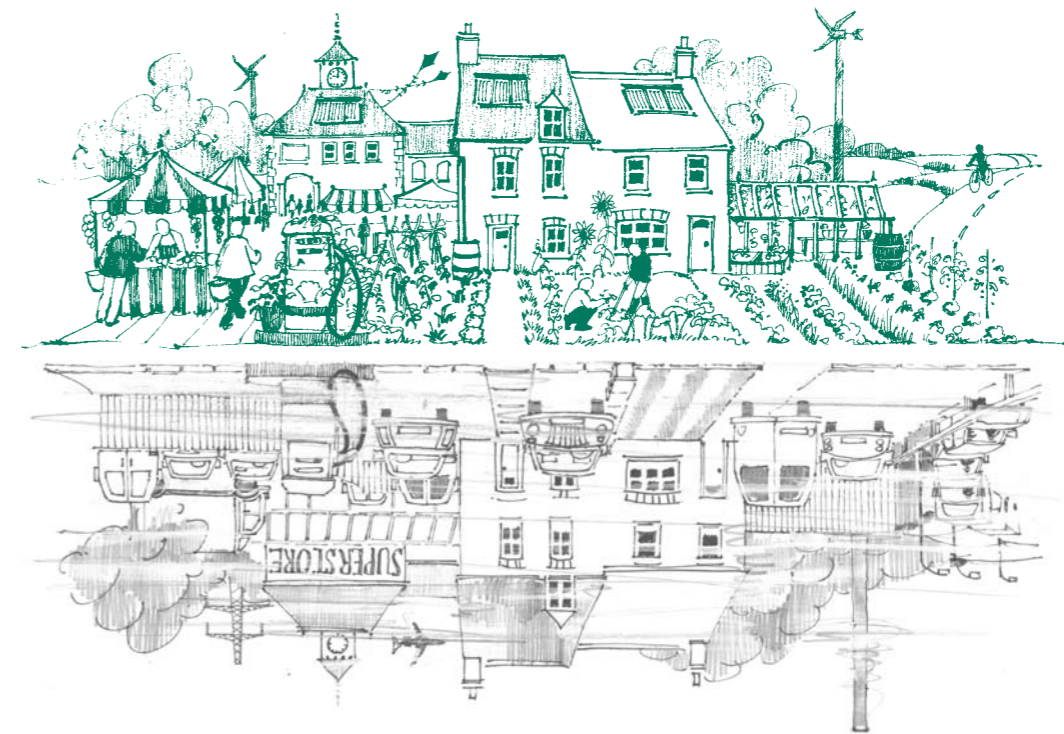
‘Het Transitie-concept is een van de grote ideeën van onze tijd. Piekolie en klimaatverandering kunnen zo vaak een neerslachtig en machteloos gevoel bij je teweegbrengen. Wat ik zo goed vind aan de Transitie-benadering is dat ze inspirerend is, dat ze hoop geeft in plaats van een schuldgevoel en optimisme in plaats van angst. Het Transitiehandboek zal beschouwd worden als een van de vruchtbare boeken die zijn verschenen aan het eind van het olietijdperk, een boek dat zachtjes een helpende hand bood in de overgang naar een lokalere, menselijker en uiteindelijk meer voedende toekomst.’ – *Patrick Holden* directeur van de Soil Association

HET TRANSITIE HANDBOEK

Van olie-afhankelijkheid naar lokale veerkracht

ROB HOPKINS

Oprichter van de Transitiebeweging

Colofon

© Rob Hopkins 2008/2009
Oorspronkelijke uitgave:
Green Books, Foxhole, Dartington,
Totnes, Devon TQ9 6EB,
Verenigd Koninkrijk

Vertaling: Transitie-beweging
Vlaanderen en Nederland
Redactie: Jeanneke van de Ven,
Lucas Brouns, Jan van Arkel
Opmaak: Karel Oosting, Amsterdam
Druk: Haasbeek, Alphen ad Rijn

isbn 978 90 6224 485 0
Gedrukt op Reviva kringlooppaper

© Nederlandse uitgave:
Uitgeverij Jan van Arkel
Grifthoek 151, 3514 JK Utrecht
Tel 030 2731 840
fax 2733 614
mail info@janvanarkel.nl
www.hitte.nu

Transitiesteden en -dorpen Vlaanderen:
www.transitie.be en info@transitie.be
Transition towns Nederland:
www.transitiontowns.nl

Uitgeverij Jan van Arkel
i.s.m. Transitie Vlaanderen en Transition Towns Nederland

Inhoud

8	Het Transitiehandboek De kleurrijkste vertaling ooit
10	Verantwoording Nederlandse uitgave
10	Opdracht
11	Dankbetuigingen
13	Voorwoord
16	Inleiding – Wondere, veerkrachtige wereld
21	Deel 1 Het hoofd
23	Waarom piekolie en klimaatverandering betekenen dat klein onvermijdelijk is
24	1. Piekolie en klimaatverandering – De twee blinde vlekken van onze tijd
32	Transitie-instrument 1: De 'doe het zelf'-piekolie-presentatie
51	Economieën in transitie – Geld heeft groei nodig en groei heeft energie nodig
57	2. Het zicht vanaf de bergtop
68	3. Waarom opnieuw veerkracht opbouwen even belangrijk is als CO ₂ -uitstoot verminderen
76	Transitie-instrument 2: De oefening van de Veerkracht-van-het-Web
82	4. Waarom klein onvermijdelijk is
92	Samenvatting deel 1 – Het olietijdperk nadert zijn einde

93	Deel 2 Het hart
95	Waarom een positief visionair toekomstbeeld cruciaal is
96	5. Hoe piekolie en klimaatverandering ons beïnvloeden – De Aardolie-afkick-stress-stoornis
100	6. De psychologie van verandering begrijpen
106	Transitie-instrument 3: De gewone aardappel als instrument om onze olieverslaving te doorbreken: een oefening
111	7. Visioning: de kracht gebruiken van een visionair toekomstbeeld
114	Transitie-instrument 4: Bordspel als instrument om je toekomstvisioen te ontwikkelen en vorm te geven
118	Transitie-instrument 5: Post-piekolie-rondleidingen voor toeristen
120	8. Een toekomstbeeld voor 2030 – terugblikkend op de transitie
134	Transitie-instrument 6: Visualisatie als instrument gebruiken in piekolie-onderwijs op scholen – Transitie-verhalen
139	9. Kinsale – een eerste poging tot gemeenschappelijke toekomstdromen
148	Samenvatting deel 2

149	Deel 3 De handen
151	Van ideeën naar actie: verkenning van het Transitie-model voor een inspirerende opbouw van lokale veerkracht
152	10. Het Transitie-concept
165	11. Hoe start je een Transitie-initiatief?
174	Transitie-instrument 7: Haal zoveel mogelijk uit je evenementen
180	Transitie-instrument 8: Een goed persbericht schrijven
184	Transitie-instrument 9: Het opzetten van productieve bijeenkomsten
188	Transitie-instrument 10: Hoe zet je een Open-Space-evenement op?
193	Transitie-instrument 11: Hoe een 'viskom'-discussie te houden?
196	12. Het begin van Transition Town Totnes
204	Transitie-instrument 12: Een Wereldcafé houden
214	Praktische manifestaties van de Totnes-transitie
222	13. De verspreiding van het aanstekelijke Transitie-concept
232	Transitiesteden en -dorpen in Vlaanderen – Kroniek van een stroomversnelling
239	Transition Towns in Nederland
246	Enige gedachten tot besluit

248	Bijlagen, noten, bronnen
249	Vragenlijst olie-uitputting zoals gebruikt in de Transitie-verhalen-workshops voor scholen
250	'De vier stadia die elk project doorloopt' volgens John Croft
252	Opdrachtblad: Minder-Energie-Plan
253	Minder-Energie-Plan-Proces
254	Hoe word je een Transitie-initiatief?
256	Voorbeeld van een persbericht
257	Transitie-training
259	Noten
267	Bronnen